

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Kasteeldomein Waalborre

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed | Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Kasteeldomein Waalborre

Titel:	Kasteeldomein Waalborre
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Asse
Deelgemeente:	Asse
Bron:	Schepping: 2013-03-13 Bijwerken: 2018-12-14 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134025
Coördinaten:	Breedte: 4.20535358967 Lengte: 50.9050448759

Primaire tekst

Park in landschappelijke stijl van 4,5 hectare met een ongewoon groot aantal zeldzame bomen, aangelegd omstreeks 1910 naast een grote cottage.

Het domein Waalborre ligt aan de zuidrand van de dorpskern van Asse en kan model staan voor tal van buitenplaatsen die rond de Eerste Wereldoorlog werden aangelegd, meestal in voorstedelijk gebied of, zoals hier, aan de rand van een grote dorpsagglomeratie. Ondanks de beperkte oppervlakte van deze nieuwe landgoederen zijn alle componenten van de traditionele buitenplaats aanwezig: een villa met kasteelallures, een remise (vaak al op maat van de auto), een relatief grote 'lusttuin' en eigen voedselvoorziening (moestuin, serres), dit laatste in erg gereduceerde vorm. Nieuwe tuinstijlen zoals de 'nouveau jardin pittoresque', de Belgische variant van de 'Arts & Crafts garden', komen in dit kader tot ontwikkeling.

Rond 1910 bouwde Karel-Alexander De Vis op een perceel van 4,5 hectare in het Waalborreveld (of volgens het kadaster 'Waerborreveld') een grote villa in cottagestijl (met onder andere karakteristiek pseudo--vakwerk). Aan de oostrand van het perceel verschenen bovendien een portiersloge en een hovenierswoning met garages, ditmaal nog in de eclectische stijl die typisch is voor de late 19de eeuw (mansardedak, oeils-de-boeuf en dakvensters met rondbogen). De 'lusthof', die het grootste gedeelte van het perceel in beslag neemt, werd aangelegd ten zuiden van de villa: een grote open vlakte – het gazon op de helling ten zuiden van de villa – omringd door een gordel van dichte beplantingen en ontsloten door een perifeer kronkelpad met aftakkingen. De gedeeltelijk ommuurde moestuin met serres, op een topografische kaart uit 1957 nog herkenbaar als een kruisvormig ingedeelde rechthoek, verdween bij de aanleg van de Parklaan en de bebouwing van de aanpalende percelen in het begin van de jaren 1970. Ten noorden van de Parklaan, buiten het huidige park, is echter nog een fragment zichtbaar van de bakstenen tuinmuur, waartegen de serres waren gebouwd. Het ere-erf naast de villa is een grindvlakte geworden. Het gros van het domein, met name het siergedeelte, was al in 1966 door de gemeente aangekocht.

Het landgoed dat De Vis tot stand bracht, is tekenend voor de smaak en de levenswijze van de beter gesitueerde bourgeoisie uit het begin van de 20ste eeuw. Minder typisch is de uitzinnige manier waarop met planten werd omgesprongen. In een excursieverslag van de Vereniging Belgische Dendrologie uit 1997 lezen we: "*Wie het park in zijn geheel overschouwt, krijgt de indruk dat hier twee, misschien drie generaties collectioneurs aan het werk zijn geweest*" en "*Met zoveel moois en zeldzaams bij mekaar, kan Waalborre uitgeroepen worden tot de ontdekking van de dag*". In de inventaris 'Bomen in België' [1992, hierna afgekort tot BiB] wordt het Waalborrepark als dusdanig niet vermeld, wèl één boom uit het park als 'geïsoleerd' exemplaar. Bij een gedetailleerde inventarisatie in 1993 werden 123 soorten en/of variëteiten van bomen en struiken opgetekend. Ongetwijfeld

was de collectie ooit uitgebreider. Zo werd in 1998 'stommelings' een 27 m hoge wierrookcipres (*Calocedrus decurrens*) en een zeldzame groene es met geelgekleurde bladeren (*Fraxinus pennsylvanica* 'Aucubifolia') omgezaagd.

Op 8 december 2000 werd het domein beschermd als 'dorpsgezicht' en de merkwaardigste bomen als 'monument'. De meetcijfers in de hiernavolgende bespreking dateren van 7 november 1999, tenzij anders aangegeven; de besproken bomen worden gesitueerd op onderstaande kadastrakaart.

Merkwaardige bomen in het Waalborrepark

De nummers verwijzen naar het onder "foto's" toegevoegde kaartje waarop de bomen aangeduid werden.

- Nr. 1 – Hongaarse eik (*Quercus frainetto*) met 416 cm stamomtrek; dik exemplaar van een zeldzame eikensoort, individueel vermeld in BiB, voor België op de derde plaats qua stamomtrek (vermeld met een stamomtrek van 4m, kroon diameter 25m en hoogte van 26 m in Y. Decuypere). Deze soort is in staat tot verbazingwekkende aanwaxselheden; bij de villa 'Les Conifères' te Leuven (voorheen Korbeek-Lo), die bijna gelijktijdig met Waalborre werd aangelegd, staat een Hongaarse eik met 483 m stamomtrek, vermoedelijk te verklaren door de uitstulpingen boven de lage ent, die als het ware over de lage onderstam zijn 'uitgezakt' en zelfs de wortelaanzetten verbergen.
- Nr. 2 – Kaukasische spar, compacte vorm (*Picea orientalis* 'Gracilis') met 86 cm stamomtrek (in 1993 gemeten met 76 cm), traaggroeiende cultivar die in 1903 door boomkweker Van Geert uit Kalmthout op de markt werd gebracht.
- Nr. 3 – tweestijlige meidoorn met gevulde bleekroze bloemen (*Crataegus laevigata* 'Mutabilis') met 219 cm stamomtrek op 1 m hoogte, ongewoon kaliber voor om het even welke meidoornsoort (dikste *Crataegus* in BiB: 252 cm); spectaculaire, pittoreske stam; deze rond 1800 geïntroduceerde cultivar wordt niet in BiB vermeld.
- Nrs. 4, 5, 6 – groep bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') met respectieve stamomtrekken van 361 cm, 330 cm en 312 cm; ongewone stamomtrekken voor bomen die vermoedelijk nog geen 90 jaar oud zijn; zij nemen in het park een visueel-strategische positie in.
- Nr. 7 – Noorse esdoorn met bolstaand blad (*Acer platanoides* 'Cucullatum') met 262 cm stamomtrek (248 cm in 1993), niet vermeld in BiB, dikste van België voor deze zeldzame, in 1866 geïntroduceerde cultivar.
- Nr. 8 – zilverlinde (*Tilia tomentosa*) met 466 cm op 70 cm hoogte, laag vertakt exemplaar met brede kroon, behoort tot de 10 dikste van België.
- Nr. 9 – Noorse esdoorn met bruinrood blad (*Acer platanoides* 'Schwedleri') met 287 cm stamomtrek, prachtig uitgegroeid exemplaar, volgens BiB op de derde plaats qua stamomtrek.
- Nr. 10 – mispelbladige wintereik (*Quercus petraea* 'Mespilifolia') met 245 cm stamomtrek, zeldzame cultivar, op de zevende plaats in de kampioenenlijst van BiB.
- Nr. 11 – Japanse esdoorn (*Acer palmatum*) met 118 cm stamomtrek, met 17 m onwaarschijnlijk hoog voor een Japanse esdoorn.
- Nr. 12 – eikbladige beuk (*Fagus sylvatica* 'Quercifolia') met 418 cm stamomtrek op 50 cm hoogte, zeldzame cultivar met ingesneden blad, vermoedelijk de dikste van België.
- Nr. 13 – witbonte beuk (*Fagus sylvatica* 'Albovariegata') met 381 cm stamomtrek, uiterst zeldzame cultivar, veruit de dikste van België; de vermoedelijke ouderdom in acht genomen, onwaarschijnlijke afmetingen voor om het even welke beukensoort.
- Nr. 14 – groep van drie *Parrotia persica* met respectieve stamomtrekken van 147 cm, 145 cm en 129 cm op 50 cm hoogte, horend bij de dikste van België; prachtige groep met knoestige, pittoreske stammen, mogelijk op één wortelgestel.
- Nr. 15 – Noorse esdoorn met bolstaand blad (*Acer platanoides* 'Cucullatum') met 235 cm stamomtrek; derde dikste van België.
- Nr. 16 – gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) met 312 cm stamomtrek op 1 m hoogte; ongewoon dik en laagvertakt exemplaar, mogelijk restant van oude haag van vóór de aanleg van het park.
- Nr. 17 – gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) met 403 cm stamomtrek op 30 cm hoogte, mogelijk restant van een vroegere beplanting.
- Nr. 18 – witte esdoorn met 156 cm stamomtrek, geënt exemplaar met eigenaardige, atypische habitus, schubbig schors en klein blad (*Acer saccharinum* cv. onbekend).
- Nr. 19 – Japanse zelvok (*Zelkova serrata*) met 184 cm stamomtrek op de dertiende plaats in de BiB-lijst.
- Nr. 20 – mispelbladige wintereik (*Quercus petraea* 'Mespilifolia') met 250 cm stamomtrek, op de zesde plaats in de BiB-lijst.
- Nr. 21 – tataarse esdoorn (*Acer tataricum*) – 135 cm stamomtrek op 1 m hoogte, op de tweede plaats in de BiB-lijst; bijna liggend, pittoresk exemplaar aan de rand van het grote gazon.
- Nr. 22 – Oostenrijkse den (*Pinus nigra* subsp. *nigra*) met 236 cm stamomtrek; mooi ontwikkeld, uitzonderlijk hoog exemplaar met rechte stam.
- Nr. 23 – eikbladige beuk (*Fagus sylvatica* 'Quercifolia') – 304 cm stamomtrek, zeldzame cultivar met ingesneden blad, behoort tot de tien dikste van België.

- Nr. 24 – Noorse esdoorn met bolstaand blad (*Acer platanoides* 'Cucullatum') met 236 cm stamomtrek, tweede dikste van België.

Daarnaast zijn er nog tal van curiosa, maar met kleinere afmetingen: gele pavia (*Aesculus flava*), wittepaardekastanje met witgeel bestoven blad (*Aesculus hippocastanum* 'Memmingeri'), smalbladige es (*Fraxinus angustifolia*), éénbladige es (*Fraxinus excelsior* 'Diversifolia'), geelhout (*Cladrastis lutea*), Kaukasische zelkova (*Zelkova carpinifolia*), moseik (*Quercus cerris*), zweepenboom (*Celtis occidentalis*), zomerlinde met in gesneden blad (*Tilia platyphyllos* 'Laciniata'), een zachte berk (*Betula pubescens*) met 190 cm stamomtrek, zwarte berk (*Betula nigra*), zuilvormige ruwe berk (*Betula pendula* 'Fastigiata'), ruwe berk met diep ingesneden bladeren (*Betula pendula* 'Laciniata'), ruwe berk met bruinrode bladeren (*Betula pendula* 'Purpurea'), Alpenden (*Pinus cembra*), Amerikaanse kornoelje (*Cornus florida*), diverse cultivars van buxus (*Buxus sempervirens* 'Angustifolia', B.s. 'rotundifolia').

Nagenoeg alle bomen die hierboven werden opgesomd, behalve twee haagbeuken (nrs. 16 en 17), werden ongetwijfeld aangeplant na 1910. Tot 1912 werd het perceel door het kadaster gewoon als "bouwland" geregistreerd. De stamomtrekken die sommige bomen hebben bereikt, zijn dan ook verbazend. Een gewone beuk (*Fagus sylvatica*) met 502 cm stamomtrek, waarvan moeilijk kan worden aangenomen dat hij niet ouder is dan 1910, werd niet op de lijst van de als monument te beschermen bomen geplaatst omdat er reuzenzwam op de stamvoet voorkomt, een op termijn veroordeeld exemplaar.

Auteur: De Jaeck, Herlinde

Auteur: De Meyere, Dirk

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Quintelier, Leonard

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2011

Titel Text: Waalborrepark

Grafische documenten

Crataegus laevigata 'Mutabilis' aan de noordrand van het Waalborrepark (Deneef, Roger, 30-01-2010, ©Vlaamse Gemeenschap)

Situering van de merkwaardige bomen in het Waalborrepark (Deneef, Roger, 30-01-2010, ©Vlaamse Gemeenschap)

De 'cottage' in het Waalborrepark (Deneef, Roger, 30-01-2010, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, kadastrale opmetingsschets 212 Asse, 1913, nr. 29.

BAUDOIN J.C. en andere, *Bomen in België. Dendrologische inventaris 1987#1992*, Stichting Spoelberch#Artois in samenwerking met de Belgische Dendrologische Vereniging, 1992.

CREYF R. & DE JAECK H., Asse en Meise, in: *Jaarboek Vereniging Belgische Dendrologie*, 1997.

DECUYPERE Y. (red.), *Merkwaardige bomen in Vlaanderen*, Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Dienst Groen, 1989, p. 68.

KRÜSSMANN G., *Handbuch der Nadelgehölze*. Berlin/Hamburg, Paul Parey, 1972, p. 216.

KRÜSSMANN G., *Handbuch der Laubgehölze (I)*, Berlin/Hamburg, Paul Parey, 1976, p. 97.

Relaties

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/401>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/110388>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/76717>

Beknopte karakterisering

Datering: vóór WO I

Typologie: conciërgewoningen, hovenierswoningen, omheiningsmuren, private parken, tuin- en parkbeplantingen, villa's (bouwkundig erfgoed)